

ÎNALTUL REPREZENTANT AL
UNIUNII EUROPENE
PENTRU AFACERI
EXTERNE ȘI POLITICĂ
DE SECURITATE

Bruxelles, 25.3.2015
SWD(2015) 69 final

DOCUMENT COMUN DE LUCRU

**Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în Republica Moldova
Progresul în 2014 și recomandări pentru acțiune**

Care însoțește

**COMUNICAREA COMUNĂ CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în 2014

{JOIN(2015) 9 final}
{SWD(2015) 63 final}
{SWD(2015) 64 final}
{SWD(2015) 65 final}
{SWD(2015) 66 final}
{SWD(2015) 67 final}
{SWD(2015) 68 final}
{SWD(2015) 70 final}
{SWD(2015) 71 final}
{SWD(2015) 72 final}
{SWD(2015) 73 final}
{SWD(2015) 74 final}
{SWD(2015) 75 final}
{SWD(2015) 76 final}
{SWD(2015) 77 final}

RO

RO

• EVALUAREA GENERALĂ ȘI RECOMANDĂRI PENTRU ACȚIUNE

Acest document raportează progresul în implementarea Agendei de Asociere UE-Republica Moldova pentru perioada 1 ianuarie - 31 decembrie 2014. Începând cu luna iunie 2014, Agenda de Asociere a substituit Planul de Acțiuni al Politicii Europene de Vecinătate (PEV). Evoluțiile dincolo de această perioadă sunt menționate în funcție de relevanță. Acest raport nu reprezintă o evaluare generală a situației politice și economice din Republica Moldova (în continuare Moldova). Informații despre aspectele regionale și sectoarele multilaterale sunt incluse în Raportul de Implementare al Parteneriatului Estic.

În 2014 Moldova s-a bucurat de o perioadă generală de stabilitate politică, iar guvernul a lucrat continuu asupra agendei europene a țării. În 2014 s-au înregistrat realizări majore în relațiile bilaterale dintre UE și Moldova. În data de 27 iunie 2014 Moldova și UE au semnat Acordul de Asociere, inclusiv Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (AA / DCFTA), iar Moldova a ratificat acordul într-un timp scurt, în data de 2 iulie 2014. Cele mai importante capitole ale AA/DCFTA au intrat în vigoare în mod provizoriu la 1 septembrie 2014, în așteptarea ratificării de către toate statele membre UE. Începând cu data de 28 aprilie 2014, cetățenii Republicii Moldova pot călători fără vize în spațiul Schengen, obținând astfel un beneficiu tangibil al cooperării Moldo-europene. Aproximativ 360.000 cetățeni au profitat de această oportunitate în anul 2014.

Interacțiunile la nivel înalt între UE și Moldova au continuat să se intensifice în 2014. În premieră, a avut loc o întâlnire între Guvernul Moldovei și Colegiul Comisarilor Europeni în luna mai 2014. Ultimul Consiliu de Cooperare Moldova-UE, înainte de intrarea provizorie în vigoare a Acordului de Asociere, a avut loc în iunie 2014.

În privința democrației durabile și a respectului drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Moldova nu a înregistrat un progres la fel de bun ca în anii precedenți. Nivelul general al libertății politice din Moldova continuă să fie, comparativ, unul înalt. Conform Misiunii Internaționale de Observare a Alegerilor la scrutinul organizat în data de 30 noiembrie 2014 votanților li s-au oferit multe alternative politice, procesul în sine fiind bine gestionat. Cu toate acestea, unul dintre candidați a fost eliminat din cursă cu doar câteva zile înainte de organizarea alegerilor, iar un partid politic a participat la alegeri în pofida deciziei curții de a fi retras din cursă. Au mai existat și alte probleme care au ridicat semne de întrebare precum dificultățile cu privire la sistemul electronic pentru procesarea votanților în ziua alegerilor și deschiderea unor dosare penale în decembrie 2014 pentru unii dintre susținătorii partidului eliminat din cursă, *Patria*.

În comparație cu alte țări din regiune, mass media s-a bucurat de un nivel de libertate relativ bun. Cu toate acestea, au existat preocupări cu privire la concentrarea și transparența proprietății media, deoarece multe entități media au fost supuse interferențelor politice. Guvernul a avansat în direcția implementării legislației privind reforma judiciară și spre finele anului 2014 câteva părți importante ale obiectivelor de referință din Strategia Reformei din Sectorul Justiției pentru 2011-2016 au fost implementate. Cu toate acestea, corupția în sistemul judiciar din Moldova rămîne o îngrijorare majoră, iar reforma biroului Procuraturii a fost blocată. Reforme pentru prevenirea torturii, pentru o mai bună asigurare a egalității de gen și pentru protecția copiilor au fost lansate și au continuat în 2014. Moldova a mai înregistrat un oarecare progres în reformarea administrației publice și în descentralizarea fiscală. Reforma sectorului public a fost împiedicată din cauza interferențe politice. Vocea societății civile din Moldova rămîne destul de slabă, dar totuși un mediu favorabil acesteia a fost dezvoltat. Parteneriatele dintre autoritățile publice și organizațiile societății civile (OSC) au progresat, ceea ce a dus în special la consolidarea rolului societății civile în procesul

decizional. Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) a susținut Moldova în încercarea de a redefini relația dintre Regiunea Autonomă Găgăuză și autoritățile centrale, însă nu au fost înregistrate progrese foarte mari în această direcție.

Economia Moldovei s-a confruntat cu o situație dificilă în anul 2014, în contextul numeroaselor embargouri impuse asupra bunurilor moldovenești de către Federația Rusă și insecuritatea ce ține de situația din Ucraina. După o creștere impresionantă în 2013, evoluția PIB-ului a încetinit în prima parte a anului 2014. UE-28 a rămas cel mai mare partener comercial al Moldovei, acoperind 53,2% din exporturile totale și 48,2% din importurile totale din Moldova.

Sectorul financiar din Moldova s-a confruntat cu probleme serioase, care au prezentat un risc pentru dezvoltarea economică stabilă. Deficiențele din sectorul bancar au apărut la finele anului 2014, odată cu adoptarea de către Banca Națională a Moldovei a două decizii ce au presupus plasarea a trei bănci comerciale majore sub gestiune specială, reprezentând 30% din activele bancare (Banca de Economii și Banca Socială, urmate de o decizie similară pentru Unibank). După finalizarea programului FMI precedent în aprilie 2014, nu au fost încheiate acorduri noi cu această instituție deoarece Guvernul Republicii Moldova a avut unele obiecții la cerințele FMI privind îmbunătățirea politicilor fiscale.

Moldova a înregistrat un oarecare progres în realizarea reformelor necesare adaptării economiei sale la DCFTA, spre exemplu privind libera circulație a bunurilor, reglementările tehnice, serviciul vamal, standardele sanitare și fitosanitare și legislația corporativă. Cu toate acestea, climatul de investiții continuă să fie unul dificil.

În august, Moldova a inaugurat gazoductul interconector cu România, marcând astfel un pas înainte în eforturile sale de a își îmbunătăți securitatea energetică. De asemenea, a fost inițiat un studiu de pre-fezabilitate privind conectarea Chișinăului la acest gazoduct.

Moldova a înregistrat un oarecare progres în implementarea Agendei de Asociere și a Planului de Acțiune al PEV, inclusiv prin implementarea Strategiei Reformei în Sectorul Judiciar și reforma egalității de gen și a protecției copiilor.

Un progres minim a fost înregistrat în privința soluționării **conflictului transnistrean**. În 2014 au fost organizate doar două runde de negocieri în formatul '5+2', iar mai multe runde au fost amânate.

În baza evaluării progresului său în 2014 privind implementarea PEV, Moldova ar trebui să se concentreze în anul viitor pe următoarele măsuri:

1. Revizuirea Constituției pentru a preveni blocajele instituționale viitoare. Acest proces trebuie organizat într-o manieră incluzivă. Așadar reforma constituțională va trebui să includă consultarea grupărilor din spectrul politic moldovenesc, dar și a Comisiei de la Veneția a Consiliului Europei;
2. Continuarea consolidării libertății mass-media prin transparentizarea proprietății mass-media, asigurarea independenței Consiliului Coordonator al Audiovizualului, și adoptarea unui nou Cod al Audiovizualului;
3. Finalizarea reformei instituției Avocatului Poporului (Ombudsman), consolidarea sistemului de protecție a drepturilor omului și asigurarea implementării integrale a Planului Național de Acțiuni privind Drepturile Omului;

4. Intensificarea combaterii corupției și concentrarea pe procesul de prevenire a acesteia. Este foarte important ca Moldova să lucreze asupra reformelor în Procuratură și sectorul judiciar și să asigure independența deplină Centrului Național Anti-corupție și a Comisiei Naționale de Integritate;
5. Continuarea reformei cadrului legal pentru alegeri în conformitate cu recomandările OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Veneția a Consiliului European, în special aspectele ce vizează consolidarea reglementărilor privind finanțarea campaniilor electorale;
6. Realizarea unui progres considerabil în ceea ce privește reforma justiției și a aplicării legii. Aceasta înseamnă implementarea continuă și eficace a Strategiei Reformei Sectorului Judiciar și continuarea reformei Ministerului de Interne și a altor organe relevante;
7. Eliminarea erorilor din sistemul legal care permit în prezent desfășurarea de activități de spălare a banilor și atacuri raider;
8. Continuarea progresului reformelor sectoriale și alinierea legislației moldovenești la acquis-ul comunitar în vederea implementării AA/DCFTA; sensibilizarea opiniei publice față de meritele Acordului de Asociere;
9. Intensificarea eforturilor de îmbunătățire a mediului de afaceri și investiții, asigurarea unui nivel echitabil de activitate pentru toți agenții economici, creșterea competitivității economiei din Moldova și combaterea economiei subterane;
10. Oferirea de servicii publice mai bune prin aprofundarea și gestionarea strategică a reformei administrației publice și implementarea strategiei de descentralizare într-un mod incluziv;
11. Luarea de măsuri pentru îmbunătățirea guvernării corporative și controlului în sectorul financiar. Acest demers include consolidarea transparenței acționarilor, dar și a puterii de supraveghere a Băncii Naționale asupra sistemului bancar;
12. Continuarea dialogului proactiv cu partea transnistreană în vederea promovării unei viziuni mutuale privind un viitor în comun și crearea condițiilor care ar permite aplicarea AA/DCFTA pe întreg teritoriul Moldovei;
13. Continuarea integrării minorităților naționale. Această măsură va include ratificarea Cartei Europene pentru Limbile Minoritare și Regionale și continuarea dezvoltării și implementării strategiei de integrare a minorităților naționale, în strânsă cooperare cu Înaltul Comisar al OSCE pentru Minorități Naționale;
14. Adoptarea măsurilor necesare pentru implementarea completă a noului Cod al Educației și începerea implementării planului de restructurare a educației vocaționale și a formărilor profesionale.

- **DIALOGUL POLITIC ȘI REFORMA**

O democrației durabilă și profundă

În iunie 2014 Moldova și UE au semnat AA/DCFTA. Acordul a angajat Moldova să dezvolte instituții democratice și să protejeze drepturile omului în conformitate cu regulile și standardele Uniunii Europene. Acordul a fost ratificat în iulie 2014 și a intrat în vigoare în mod provizoriu în septembrie 2014.

În octombrie 2014 Curtea Constituțională din Moldova a respins o obiecție de neconstituționalitate venită din partea Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) privind constituționalitatea AA/DCFTA. Curtea a confirmat constituționalitatea AA/DCFTA, adăugând că orice poziție împotriva alinierii Moldovei la cerințele europene ar fi ”a priori neconstituțională”, în baza faptului că alinierea europeană a Moldovei urmează logica declarației de independență.

Conform Misiunii Internaționale de Observare a Alegerilor, alegerile parlamentare organizate în data de 30 noiembrie 2014 au oferit votanților o selecție variată de alternative politice și au fost în general bine gestionate. Cu toate acestea, un candidat a fost eliminat din cursă cu doar câteva zile înainte de alegeri, iar un partid politic a participat la alegeri în pofida deciziei curții de a fi eliminat din listă. Au mai existat probleme care au ridicat semne de întrebare și anume dificultățile privind funcționarea sistemului electronic pentru procesarea votanților în ziua alegerilor și deschiderea de dosare penale în decembrie 2014 pentru unii susținători ai partidului eliminat, Patria.

Legislația electorală a fost îmbunătățită prin modificări aduse Codului Electoral. Acestea includ introducerea unui registru centralizat al votanților și eliminarea posibilității de a utiliza pașapoartele din perioada sovietică. Recomandările Consiliului Europei și ale Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile omului (ODIHR) de a reduce pragul electoral nu au fost abordate. Autoritățile din Moldova nu au introdus până în acest moment măsuri speciale pentru facilitarea reprezentării minorităților în sistemul electoral de reprezentare proporțională al Moldovei.

În general, **libertatea de expresie și libertatea mass-media** sunt destul de bune în Moldova în comparație cu regiunea, existând acces liber și un mare număr de entități media. În ciuda tentativelor de a îmbunătăți libertatea mass media în 2014, nu a fost înregistrat niciun progres real, în special în asigurarea transparenței finanțărilor și a proprietății media. Media din Moldova a continuat să fie controlată de câteva grupuri de interese din sectorul de afaceri și din cel politic. Există în continuare îngrijorări cu privire la faptul că mass-media nu este suficient de transparentă și de pluralistă.

Proiectul noului Cod al Audiovizualului, elaborat în 2011 cu susținerea Consiliului Europei, al UE și al societății civile nu a fost încă adoptat de către Guvernul și Parlamentul Moldovei. Modificările propuse includ îmbunătățirea transparenței proprietății, libertatea editorială, pluralitatea media și independența Consiliului Coordonator al Audiovizualului. La începutul lui 2014, angajamentul Moldovei de a urma principiile unei mass media pluraliste a fost zdruncinat de o încercare motivată politic de a restricționa accesul anumitor canale de televiziune la peisajul audiovizualului. Percepția conform căreia Consiliul Coordonator al Audiovizualului nu este independent, rămâne o preocupare reală. Pluralitatea media a fost de asemenea limitată de un mediu financiar nefavorabil pentru sectorul media, deoarece serviciile de publicitate și piețele serviciilor poștale au fost puternic monopolizate.

Moldova a continuat să lucreze în 2014 asupra implementării strategiei reformei din **sectorul justiției** pentru anii 2011-16 prin implementarea unor secțiuni importante din obiectivele de referință listate în planul de acțiune. Cu toate acestea, ritmul reformelor a încetinit în a doua jumătate a anului 2014. Corupția și reforma stopată a procuraturii au rămas două preocupări majore, precum a fost confirmat și de o misiune externă de evaluare care a analizat implementarea programului de reformă susținut de UE din sectorul justiției.

În 2014 Moldova a continuat implementarea legilor cu privire la **reforma judiciară** care au fost adoptate de către Parlament în anii anteriori. Legile au introdus un nou sistem de numire în funcție, promovare și evaluare periodică a performanței judecătorilor, bazate pe o procedură transparentă și în egală măsură pe criterii cantitative și calitative. Acest sistem a creat condițiile necesare pentru un sistem transparent și bazat pe merite pentru judecători. Majoritatea judecătorilor a fost evaluată în cadrul noului sistem, deși procedura și procesul de evaluare al rezultatelor au rămas sub semnul întrebării, prezentând unele imperfecțiuni metodologice care au dus la aprecieri pozitive excesive a judecătorilor. Rețeaua Europeană de Instruire Judiciară (EJTN) a oferit statut de observator Institutului Național de Justiție din Republica Moldova în iunie 2014.

Pentru a asigura procese judiciare echitabile, autoritățile au introdus un sistem aleator de alocare a cazurilor și înregistrarea audio a ședințelor curților judiciare. Un portal unic al judiciarului a fost introdus în aprilie 2014 pentru a crește transparența sistemului judiciar.

În iulie 2014 guvernul a adoptat prin decret o lege privind responsabilitățile disciplinare ale judecătorilor. Legea a asigurat că va exista o delimitare clară între responsabilitățile etice și disciplinare, definind normele pentru responsabilitatea disciplinară, elaborând procedurile revăzute privind transparența, introducând noi sancțiuni (financiare) și asigurând imparțialitatea comitetului privind responsabilitatea disciplinară.

Nu a fost înregistrat niciun progres cu privire la reforma Procuraturii. Una dintre problemele cele mai serioase din Procuratură este lipsa independenței în cadrul legal curent. În iulie 2014 Parlamentul Moldovei a reușit să adopte doar conceptul unei reforme a Procuraturii. În noiembrie 2014, ca urmare a unui dialog de politici foarte intens, propunerea legii procuraturii elaborată de către un grup de lucru în 2013 a fost trimisă la Comisia de la Veneția pentru revizuire. Abia în 2014 Ministerul Justiției a inițiat pregătirile pentru ratificarea Protocolului 12 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

Dezvoltarea politică și economică a Moldovei a fost în continuare împiedicată de **corupția** sistemică și de la nivel înalt. Corupția rămâne în continuare o mare cauză de îngrijorare. Sectoarele cele mai vulnerabile în fața corupției sunt în continuare sectorul judiciar, serviciul vamal, achizițiile publice, sectorul sănătății, sfera socială și sectorul educațional. Moldova a continuat să implementeze strategia națională anti-corupție 2011-2015. În 2014, după o amânare de mai mult de cinci luni, parlamentul a aprobat planul de acțiune 2014-2015 pentru implementarea acestei strategii. În 2014, Transparency Internațional a plasat Moldova pe locul 103 din 175 țări în Indexul de Percepere a Corupției (în 2013 Moldova s-a plasat pe locul 102 din 177 țări).

În raportul de progres anterior s-a recomandat independența completă a Centrului Național Anti-Corupție, acest fapt însă nu s-a realizat. Centrul Național Anti-Corupție continuă să răspundă Guvernului și nu Parlamentului. Acest fapt nu este în conformitate cu standardele internaționale anti-corupție și nici cu criteriile planului de acțiune privind liberalizarea regimului de vize pentru Moldova și are un impact negativ asupra investigațiilor corupției la

nivel înalt. Alți factori care au împiedicat lupta împotriva corupției au fost penalizările lejere și în unele cazuri chiar impunitatea, lipsa de autonomie, capacitate și putere de luare a deciziilor în mod independent de către unitatea de corupție a Procuraturii generale, care este responsabilă de anchetarea cazurilor de corupție în urma investigațiilor conduse de Centrul Național Anti-Corupție.

Legea privind testarea integrității profesionale a intrat în vigoare în august 2014, dar nu poate fi implementată cu succes dacă întreg cadrul legal domestic nu este ajustat astfel încât să ia în considerare această lege. În mai 2014 un pachet legislativ corespunzător a fost elaborat și trimis guvernului. În ciuda unor apeluri puternice din partea societății civile, pachetul legislativ nu a fost adoptat în 2014.

Deși un cadru legislativ pentru încurajarea dezvoltării **societății civile** era în vigoare, al treilea sector rămâne slab la nivel local, regional și în zonele rurale. Societatea civilă a participat în procesul decizional la nivel central prin intermediul activităților de advocacy ale Consiliului Național pentru Participare care monitorizează guvernul, și ale Consiliului ONG-urilor, care monitorizează parlamentul. Cu toate acestea, participarea activă în supravegherea implementării politicilor guvernului și monitorizarea autorităților publice locale este foarte scăzută. Strategia națională 2012-2015 pentru dezvoltarea societății civile a fost doar parțial implementată. Obiectivele principale ale strategiei au fost: (i) consolidarea rolului organizațiilor societății civile în monitorizarea implementării politicilor, (ii) discutarea durabilității financiare ale organizațiilor societății civile și (iii) dezvoltarea unui spirit civic activ și a unei culturi a voluntariatului. Deși participarea societății civile în procesele decizionale a crescut, doar câteva dintre recomandări din partea societății civile au fost de fapt adoptate și asta din cauza faptului că nu a fost încă stabilit un mecanism de consultare.

Organizațiile societății civile din Moldova dispun de puține linii de finanțare din partea guvernului, însă acestea suferă de o lipsă de participare civilă și de lipsa încrederii publicului în acest sector. Drept rezultat, organizațiile societății civile au fost motivate de donatori și au adoptat o abordare segmentată, fragmentată, bazată pe proiecte, limitând astfel impactul pe care îl pot avea în societate. Adoptarea legii de 2% în iulie 2014, care oferă finanțare organizațiilor fără scop comercial prin redistribuția fiscală, a reprezentat un mare succes. Însă până în momentul în care mecanismele de implementare a legii nu vor fi adoptate, implementarea sa este nesigură. Dialogul social s-a îmbunătățit prin activitățile Comisiei Naționale pentru Consultanță și Negocieri Colective, însă sindicatele rareori au reușit să schimbe politicile, iar sectorul antreprenorial a recurs mai des la metode de negociere informale și netransparente.

Alte drepturi ale omului și libertăți fundamentale

Un oarecare progres a fost înregistrat în privința **drepturilor omului**. Reforma biroului **Avocatului Poporului (Ombudsman)** în conformitate cu Principiile de la Paris privind instituțiile naționale ale drepturilor omului a înregistrat un progres lent. O nouă lege privind instituția Avocatul Poporului (Legea Avocatului Poporului) a fost adoptată de către parlament în aprilie 2014, după ce o propunere anterioară fusese reîntoarsă legislatorilor de către Președinte ca răspuns la plângerile partenerilor de dezvoltare și a societății civile. Încă nu a fost selectat un Avocat al Poporului conform noii legislații datorită lipsei consensului în parlament privind procesul de selecție a candidaților. Acest fapt a slăbit instituția Avocatului Poporului (Ombudsman).

Moldova a lansat reformele de prevenire a **torturii**, inclusiv în instituțiile psihiatrice. O diviziune anti-tortură a fost creată în cadrul Procuraturii Generale, asigurând o investigație

eficientă și independentă a torturii și maltratării. Eforturi substanțiale au fost întreprinse pentru a îmbunătăți sistemul de detenție, inclusiv planuri pentru noi penitenciare și reforme privind delinvența juvenilă.

Guvernul a făcut pași spre promovarea integrării **minorităților naționale** în societate. În conformitate cu planul de acțiune al guvernului, Biroul pentru Relații Inter-etnice a format un grup de lucru cu scopul elaborării *Strategiei integrării minorităților naționale* cu susținerea Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale al OSCE.

Elaborarea strategiei a fost suspendată în luna octombrie 2014, din cauza campaniei electorale. Ca parte a eforturilor de consolidare a limbii române ca limbă de stat, Ministerul Educației a elaborat modificări la Codul Educațional. În cadrul noului cod, care a intrat în vigoare în octombrie 2014, limba rusă a devenit subiect opțional și nu obligatoriu pentru școlile cu predare în limba română, fapt care a cauzat o preocupare generală în rândul minorităților naționale. Carta Europeană pentru Limbile Minoritare și Regionale a Consiliului European a fost semnată de Moldova în 2002, dar nu a fost încă ratificată.

Au continuat să existe dificultăți practice semnificative cu privire la funcționarea **regiunii autonome Găgăuzia**. Au existat tensiuni între autoritățile centrale și regiunea autonomă Găgăuzia datorită lipsei unei clarități în relația celor două părți. În februarie 2014 în Găgăuzia a avut loc un referendum cu privire la orientarea politicii externe a Republicii Moldova, la care o majoritate covârșitoare a votanților a votat pentru integrarea eurasiatică. Deși referendumul a fost declarat ilegal de către autoritățile centrale, acesta s-a organizat în mod pașnic. Cu susținerea OSCE, diverse ședințe de lucru au fost organizate între Parlamentul Moldovei și Adunarea Populară a Găgăuziei pentru a discuta problemele structurale ale relației dintre autoritățile centrale și regiunea autonomă Găgăuză, care au fost cauzate de către cadrul constituțional și legal neclar. Cu toate acestea, până în prezent, încercările de a rezolva situația au înregistrat progrese minime. O propunere legislativă elaborată în mod unilateral de un număr de deputați, care modifică anumite legi moldovenești pentru a le ajusta la legislația privind statutul special al Găgăuziei, a trecut de prima lectură, însă nu a fost susținută de reprezentanții Găgăuziei.

Rețeaua mediatorilor cu comunitatea Roma s-a extins considerabil pe parcursul anului 2014 și a înregistrat un oarecare progres, prin faptul că există deja jumătate din numărul preconizat de mediatori, iar o organizație a societății civile formată de mediatorii Roma este operațională. Așa cum se și aștepta, chiar la această etapă timpurie, mediatorii au avut o contribuție importantă pentru integrarea populației Roma la nivel local. Pe de altă parte, a fost înregistrat un progres limitat în integrarea unor zone cu școli segregate, așadar acest domeniu necesită progres în 2015.

S-au mai înregistrat carențe și în protejarea persoanelor instituționalizate involuntar și a persoanelor cu **dizabilități** mintale. În 2014 Ministerul Sănătății a instruit personalul medical în drepturile omului și a luat o serie de măsuri în direcția promovării reformelor în acest sector. Unele curți judiciare, inclusiv Curtea Constituțională, au oferit indicații cu privire la direcția reformei. Unul dintre obiectivele acestei reforme a fost realizarea tranziției spre dezinstituționalizare și furnizarea de servicii comunitare pentru persoanele cu dizabilități și tulburări mintale. Au fost luate măsuri în cadrul reformei, inclusiv cu privire la sistemul de supraveghere a persoanelor cu dizabilități, asigurarea că mecanismul de supraveghere al drepturilor omului, din cadrul Ministerului Sănătății, în instituțiile psihiatrice funcționează într-un mod eficient și eliminarea oricărei forme de detenție forțată a persoanelor cu tuberculoză sau alte boli.

Moldova a continuat implementarea legislației din 2012 privind **egalitatea**. Consiliul pentru Egalitate, instituit sub auspiciile acestei legi, a devenit operațional, iar în martie 2014 a aprobat un plan de implementare a legii privind egalitatea. O campanie de informare publică privind prevenirea discriminării și modul de a asigura egalitatea a continuat și în 2014. De la fondarea sa, Consiliul a primit 108 plângeri și a examinat 79 dintre acestea. Consiliul a luat 29 de decizii, șapte fiind adresate sectorului privat și 22 celui public. A doua paradă a comunității homosexualilor, lesbienele, bisexualilor, transgen și intersex a fost organizată în Chișinău în luna mai 2014: aceasta a fost prima care s-a desfășurat fără obiecții de ordin legal din partea autorităților municipale. Ministerul Afacerilor Interne a oferit protecție adecvată demonstranților.

Promovarea **egalității de gen** a înregistrat de asemenea progrese, în special privind participarea femeilor în procese decizionale. Guvernul a înaintat o propunere legislativă privind introducerea unei cote minime reprezentative de 40% pentru femei pe listele electorale ale partidelor politice, însă această lege nu a fost încă aprobată de parlament. Femeile au deținut doar 20% din locurile din parlamentul precedent și aceeași proporție se va păstra și în actualul parlament. Subreprezentarea femeilor în viața publică rămâne o problemă: 18.5 % dintre primarii actuali sunt femei, iar femeile dețin 17.4 % dintre locurile din consiliile raionale și municipale și 28.6 % în consiliile locale. Aceasta a fost o problemă și în sectorul privat, în al treilea sector și în mecanismele tripartite. Femeile s-au confruntat cu obstacole specifice pe piața muncii și cu un decalaj salarial semnificativ (salariile femeilor reprezintă 87.1 % din salariile bărbaților).

Pe o notă pozitivă, conform raportului OMM din 2015 *Femeile în afaceri și management, fenomen ce capătă amploare*, Moldova se plasează pe locul 10 privind femeile cu experiență în management, 44,1% dintre managerii din Moldova fiind femei.

Inspectoratul General de Poliție din Moldova a organizat campanii de informare împreună cu ONG-urile specializate pe teme legale pentru a preveni violența domestică. Inspectoratul General al Poliției a depus eforturi pentru realizarea reformei privind violența bazată pe gen pe parcursul anului 2014, în special în ceea ce privește modificarea practicilor pentru acuzațiile de viol.

Guvernul a aprobat strategia pentru **protecția copilului** pentru perioada 2014-2020 ce își propune reducerea numărului copiilor aflați în grija statului, prevenirea și combaterea violenței împotriva copiilor și prevenirea exploatării acestora, dar și susținerea familiilor în câștigarea echilibrului între viața de familie și munca. **Libertatea religioasă sau a credinței** a fost respectată în general, însă au mai rămas semne de întrebare cu privire la discriminarea restituirii proprietăților bisericii, a rolului privilegiat al Bisericii Ortodoxe în instruirea religioasă din școli, și cu privire la înregistrarea anumitor comunități religioase sau a anumitor credințe.

În iulie 2014 parlamentul a adoptat în primă lectură un pachet legislativ pentru combaterea extermismului. Cu toate acestea, au rămas semne de întrebare cu privire la formatul actual al propunerii legislative. Acestea țin de transparența și incluziunea procesului legislativ, de limitări ale proceselor echitabile și de definirea vagă a extermismului, care creează breșe ce permit luarea de decizii arbitrare.

Alte aspecte ce țin de guvernare

Moldova a înregistrat un progres limitat în ceea ce privește depolitizarea și profesionalizarea administrației publice centrale, fapt datorat absenței unei strategii clare pentru reforma

administrației publice. Salariile medii ale funcționarilor publici sunt în continuare mici și serviciul public rămîne din punct de vedere structural slab datorită migrației personalului spre sectorul public sau spre organizațiile internaționale, dar și datorită corupției.

Descentralizarea fiscală parțială a progresat, având un nou sistem care operează ca o schemă pilot pentru anumite regiuni. Capacitățile autorităților locale au variat foarte mult datorită numărului mare al entităților locale, ceea ce subliniază necesitatea introducerii în reforma administrației publice în Moldova a reorganizării autorităților locale.

Cooperarea în privința politicii externe și de securitate, a aspectelor regionale și internaționale, a prevenirii conflictelor și a managementului crizelor.

În 2014 Moldova s-a aliniat la 31 dintre cele 49 declarații europene de Politică Externă și de Securitate Comună (PESC) (63 %), pe care a fost invitată să le susțină. În 2013 numărul lor a fost de 15 din 32 (88%.)

În iunie 2014 primul reprezentant din Moldova a participat la Misiunea de Politică de Securitate și Apărare Comună (PSAC) din Mali (EUTM Mali), activând drept instructor în aspecte de gen și drepturile omului în cadrul misiunii.

Un progres limitat a fost înregistrat în rezolvarea **conflictului transnistrean**. În 2014 au avut loc doar două runde de negocieri în formatul ‘5+2’ în timp ce alte runde au fost amânate din cauza condițiilor impuse de Transnistria ca urmare a interpretărilor unor măsuri legislative întreprinse de autoritățile din Moldova ca fiind ostile. Cu susținerea Rusiei, Transnistria a continuat să opună rezistență discuțiilor privind aspectele de securitate și statut. În concluzie, părțile participante la negocieri au urmat o abordare a pașilor mici, concentrându-se în special asupra aspectelor tehnice privind libera circulație a persoanelor de pe ambele părți ale Nistrului, aspectele economice, problemele privind utilizarea alfabetului latin în școlile din Transnistria, accesul liber al agricultorilor moldoveni pe câmpurile agricole situate peste drumul principal Tiraspol-Camenca și dezasamblarea telecabinei dintre Rîbnița și Rezina.

Situația generală în zona de securitate a rămas tensionată, dar stabilă.

În iunie 2014 pentru a stimula activitatea antreprenorială din regiune, Guvernul Moldovei a aprobat anumite excepții privind taxele de import/export pentru agenții economici cu domiciliul în partea stîngă a Nistrului. În luna iulie 2014 Parlamentul Moldovei a adoptat o declarație privind reintegrarea teritorială a țării în contextul integrării europene a Moldovei. În această declarație, autoritățile moldovenești au rugat Transnistria să adopte o abordare pragmatică privind acest proces și să evite împiedicarea companiilor transnistrene de a accesa piețele europene.

Relațiile dintre cele două părți au rămas în suspans în cea de-a doua parte a anului 2014 și au devenit tot mai antagoniste în noiembrie și decembrie. Ca răspuns la controlul tot mai strict al mărfurilor de-a lungul frontierei transnistrene și la planurile de a interzice vehiculelor înregistrate în Transnistria să intre pe teritoriul Moldovei și al Ucrainei, Transnistria a introdus o asigurare obligatorie pentru toate vehiculele (inclusiv cele moldovenești) care intră în Transnistria. În paralel, liderul transnistrean Evghenii Șevciuc a prezentat un proiect de lege care vizează introducerea vizelor pentru toți vizitatorii Transnistriei (solicitând potențialilor vizitatori să prezinte o invitație și să plătească o taxă).

- **REFORMA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ ȘI DEZVOLTAREA**

Creșterea economică a Moldovei s-a redus estimativ cu 2%¹ în 2014 de la 9.4 % în 2013. Rezultatele agricole au decelerat în 2014, după o creștere de 40% în 2013. Alți factori care au dus la reducerea creșterii sunt: instabilitatea creată de tensiunile din Ucraina, numeroasele restricții comerciale impuse de Rusia și condițiile economice dificile în destinațiile principale de export ale Moldovei.

Inflația generală de 4.6 %, cu efectul inflaționist al deprecierei monedei din 2014 a fost contrabalansată printr-o creștere economică mai slabă și prețurile mai scăzute ale alimentelor și al petrolului. Deprecierea puternică a monedei naționale spre finele lui 2014 a determinat intervenția masivă a Băncii Naționale pe piețele de schimb valutar, care a rezultat într-o reducere semnificativă a rezervelor sale internaționale brute.

În luna mai parlamentul a adoptat modificările la legea **datoriei publice**, a garanțiilor de stat și a împrumutului de stat, conform recomandărilor Băncii Mondiale. Modificările vor intra în vigoare în 2015. O lege cu privire la finanțele publice și responsabilitatea fiscală a fost adoptată în iulie cu scopul de a stabili un sistem modern de gestionare a finanțelor publice.

Rata **oficială de șomaj** în cel de-al treilea trimestru al anului 2014 a fost doar de 3,3% (a coborât de la 3,9% în aceeași perioadă a anului precedent). Acest rezultat a fost atribuit creșterii agricole, care a dus la reducerea șomajului în zonele rurale de la 3,3% în anul anterior la doar 1,9%. Ratele de angajare în câmpul muncii rămân foarte scăzute (aproximativ 40%), în special în rândul femeilor. Indicatorii pieței muncii sunt distorsionați datorită nivelelor înalte ale economie informale și a emigrației. S-a demarat implementarea planului național de acțiune pentru angajarea în câmpul muncii, al cărui grup țintă îl reprezintă categoriile vulnerabile, acesta fiind aprobat în 2013.

Guvernul a adoptat strategia națională **privind dezvoltarea agricolă și rurală** pentru 2014 - 2020. În prezent este analizat la nivel interministerial un plan de acțiune care vine în completarea strategiei. Acesta va fi finanțat din bugetul național și din alte surse externe de finanțare, inclusiv Programul PEV finanțat de UE pentru Dezvoltarea Agriculturii și Rurală (ENPARD) pentru Moldova (pentru care a fost semnat un acord în noiembrie) și Banca Europeană de Investiții.

Adoptarea legii privind bugetul de stat pentru 2015 a fost amânată din cauza alegerilor parlamentare organizate în data de 30 noiembrie 2014. Între timp este utilizat un buget provizoriu bazat pe bugetul din 2014, dar care nu depășește limitele acestuia, luând în considerare modificările financiare pentru 2015.

- **ASPECTE CE ȚIN DE COMERȚ, PIAȚĂ ȘI REFORMA PROCESULUI DE REGLEMENTARE**

UE-28 a rămas principalul **partener comercial** al Moldovei, cu un total de tranzacții comerciale de bunuri de 3,51 miliarde euro în 2014.

¹ Pentru sursele și datele detaliate, vedeți Anexa Statistică atașată la raport; datele fără surse sunt estimări ale serviciilor Comisiei.

Importurile UE au crescut în 2014 cu 20%, ajungând la 1,16 miliarde euro. În comparație, exporturile UE au scăzut, înregistrând o creștere de doar 3% pentru aceeași perioadă a anului, ajungând la o valoare de 2,35 miliarde euro. O serie de restricții comerciale introduse de Federația Rusă și extinderea crizei din Ucraina au limitat ponderea exporturilor moldovenești spre aceste țări, piața UE devenind astfel o destinație de export și mai însemnată. Au fost revăzute reglementările UE privind preferințele autonome comerciale, care oferă un acces unilateral fără taxe a celor mai importante produse de export moldovenești pe piața UE prin stabilirea cotelor tarifare, aplicabil până la 31 decembrie 2015. Revizuirea implică trei noi cote tarifare pentru fructele proaspete, produsele care au fost cel mai mult afectate de restricțiile impuse de Federația Rusă. Ca urmare a eliminării cotelor tarifare pentru vinul moldovenesc, valoarea importurilor în UE a crescut cu 10%.

În iunie a fost semnat **AA/DCFTA Moldova - UE**, aplicarea căruia a început din septembrie 2014. Moldova a început să reducă și/sau să elimine taxele de import, în conformitate cu angajamentele sale și în noiembrie a adoptat prevederile de implementare pentru gestionarea cotelor tarifare pentru importurile anumitor produse europene. Planul angajamentelor Moldovei pe traseul său de convergență cu acquis-ul comunitar a început a fi aplicat din septembrie, iar Moldova și UE au început schimbul de informații cu privire la implementare. Moldova a simplificat și optimizat procedurile vamale, inclusiv prin introducerea și implementarea unei proceduri privind declarația vamală electronică pentru importuri și exporturi. Moldova a dezvoltat în august 2014 conceptul de Operator Economic Autorizat (OEA) și a inițiat deja acordarea acestui statut unui număr de aplicați. La fiecare punct vamal au fost pregătite coridoare de trecere verzi pentru OEA. Aceste reforme, împreună cu o mai bună evaluare a riscurilor, au scopul de a reduce timpul petrecut în vamă și numărul verificărilor fizice. Pentru ca Moldova să-și alinieze sistemul de clasificare la legislația UE, a fost adoptată o lege în luna iulie privind aprobarea nomenclaturii bunurilor, introducând cea mai recentă versiune a sistemului armonizat pentru clasificarea bunurilor (HS 2012).

În ceea ce privește **libera circulație a bunurilor și reglementările tehnice**, au fost introduse reguli stricte pentru mărfurile nealimentare. O importantă parte a legislației (modificări la legea privind evaluarea acreditării și conformității, modificări la legea metrologiei, o nouă lege privind supravegherea pieței și modificări la legea siguranței generale a mărfurilor) a fost elaborată și prezentată spre adoptare parlamentului. Parlamentul a adoptat legislația care se armonizează reglementărilor tehnice ale UE pentru mai multe produse industriale. Mai mult decât atât, Moldova a înregistrat progrese în privința standardizării, integrând 2060 standarde europene în rețeaua internă și retrăgând 1090 standarde incompatibile. În 2014 Institutul Național de Standardizare a devenit membru afiliat al Comitetului European pentru Standardizare Electrotehnică și observator în cadrul Institutului european pentru Standarde în Telecomunicații.

Moldova a înregistrat progrese și în cazul reformelor privind siguranța alimentelor și aproximarea reglementară a legislației **sanitare și fitosanitare** la cadrul normativ al UE. Moldova a continuat să își armonizeze reglementările cu privire la produse la acquis-ul comunitar și și-a consolidat capacitatea administrativă de rezolvare a riscurilor ce țin de siguranța alimentelor, începând în acest sens, în septembrie, cooperarea cu FAO. Mai mult, Moldova a depus în noiembrie lista legilor UE la care intenționează să-și alinieze legislația din domeniul securității alimentare, conform Acordului de Asociere.

În privința **legislației corporative**, au fost introduse noi acte normative pentru a optimiza procedurile de obținere a autorizațiilor, prin eliminarea duplicării competențelor autorităților centrale și celor locale, prin îndepărtarea reglementărilor contradictorii și facilitarea lichidării

voluntare a întreprinderilor. Guvernul a mai realizat o serie de reforme de reglementare, prin simplificarea procedurilor de demarare a activității antreprenoriale, semnarea contractelor pentru electricitate și obținerea permiselor de construcție. Acest fapt a îmbunătățit poziția Moldovei în raportul Băncii Mondiale privind activitatea antreprenorială, astfel Moldova a avansat de pe locul 86 (în anul precedent) la 78.

Au fost abordate parțial și deficiențele structurale ale **serviciilor financiare** prin modificări legislative, adoptate prin decret guvernamental în iulie și septembrie. Banca Națională a continuat să susțină dezvoltarea prudentă a sistemului său bancar prin continuarea îmbunătățirii reglementărilor de prudență și a supravegherii bancare, inclusiv implementarea prevederilor acordurilor Basel II/Basel III. La finele anului 2014 s-au descoperit deficiențe fundamentale în gestionarea sectorului bancar, atunci când Banca Națională a luat două decizii consecutive de a plasa trei bănci comerciale majore sub gestionare specială. Cele trei bănci, Banca de Economii, Banca Socială și Unibank constituie aproximativ 30% din totalul activelor bancare.

Comisia Națională pentru Piețele Financiare a continuat implementarea strategiei sale de dezvoltare a pieței financiare non-bancare, prioritizând alinierea reglementărilor la directivele europene și consolidarea capacităților instituționale și operaționale.

În luna iulie au fost introduse modificările pentru optimizarea cadrului legal în vederea asigurării automobilelor și a asigurării de răspundere civilă în conformitate cu practicile europene și internaționale.

În luna martie au fost adoptate modificări la **legea concurenței** cu scopul de a crea condițiile necesare implementării eficiente a legii și a regulilor privind ajutoarele de stat de către Consiliul Concurenței. Aceste modificări au generat la rândul lor schimbări legislative în alte acte normative cu scopul de a consolida aplicarea legii concurenței. A fost introdus un registru al ajutoarelor de stat pentru a transparentiza deciziile cu privire la ajutoarele de stat.

În iunie 2014 a fost adoptată de către Parlament o modificare a legii **achizițiilor publice**. Aceasta are scopul de a se alinia acquis-ului comunitar, în special prin asigurarea unei transparențe mai crescute, prin supravegherea procedurilor, prin optimizarea cerințelor de participare și gestionarea plângerilor. Agenția pentru Achiziții Publice din Moldova a adoptat o foaie de parcurs pentru implementarea Acordului de Asociere /DCFTA.

Cu privire la **drepturile proprietății intelectuale**, Moldova a adoptat în luna iulie o lege care reglementează activitatea Agenției de Stat pentru Proprietate Intelectuală. Au fost efectuate modificări legislative cu privire la mărcile comerciale, patente, soiuri de plante și design industrial pentru a asigura conformitatea cu AA/DCFTA. Parlamentul a adoptat o lege privind simbolurile naționale ce protejează indicațiile geografice, denumirile de origine protejate și specialitățile tradiționale garantate (TSG).

Au fost elaborate ghiduri pentru **Controlul Public Financiar Intern** (PIFC) și au fost dezvoltate capacități de control și audit intern; cu toate acestea cadrul PIFC nu este implementat în ritmul în care fost inițial planificat. A fost stabilit un program pentru dezvoltarea continuă a auditului intern, iar standardele naționale interne de audit au fost revăzute.

Legislația privind **statistica** a fost revăzută în conformitate cu standardele europene. Recensământul populației și al gospodăriilor a fost realizat în mai 2014 și a fost implementat în conformitate cu cerințele europene. A fost introdus un sistem de calitate și au fost observate îmbunătățiri în ceea ce privește disponibilitatea și calitatea sistemului conturilor naționale și

statisticile privind comerțul extern, mediul înconjurător și activitatea antreprenorială.

Moldova și-a reformat **sistemul fiscal**, ajustând legislația cu privire la TVA și accize la acquis-ul comunitar și la cerințele internaționale. Accizele pentru tutun, alcool și produse energetice au crescut cu scopul de a ajunge progresiv până în 2025 la ratele minime din UE. A fost lansat un plan de acțiune pentru implementarea părții ce ține de fiscalitate **din Acordul de Asociere**, pentru perioada 2014-2016. În cooperare cu Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal din Moldova a început pregătirile pentru introducerea regimului prețurilor de transfer. Serviciul Fiscal a mai lansat un program cuprinzător de modernizare organizațională și a început pregătirea strategiilor pentru dezvoltarea instrumentelor cheie TI și de business, în conformitate cu Planul de Acțiune al Acordului de Asociere.

Guvernul a adoptat o foaie de parcurs pentru îmbunătățirea **competitivității** și a pus bazele unui Consiliu al Competitivității. A fost elaborată o nouă lege a IMM, precum și un plan de acțiune pentru implementarea strategiei de dezvoltare a IMM pentru anii 2015-2017. Moldova a devenit prima țară din cadrul parteneriatului estic care a încheiat un acord cu UE privind participarea Moldovei în programul Competitivitatea Întreprinderilor și Întreprinderilor Mici și Mijlocii (COSME).

COOPERAREA ÎN DOMENIUL JUSTIȚIEI, LIBERTĂȚII ȘI SECURITĂȚII

Moldova a elaborat strategia națională 2014-2017 privind **managementul integrat al frontierelor** și un plan de acțiune pentru implementarea acesteia. Scopul este de a aplica standardele Schengen privind schimbul de informații în ceea ce privește controalele frontaliere. În ianuarie au fost realizate modificări conforme reglementărilor Frontex² la sistemul schimbului de informații lunar cu biroul central al Departamentului Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne. Misiunea de Asistență la Frontieră a UE (EUBAM) în Moldova și Ucraina a contribuit substanțial la dezvoltarea procedurilor de management al frontierei. A fost creat un grup inter-instituțional de analiză a riscurilor. A fost finalizată partea tehnică a demarcării frontierei moldo-ucrainene în conformitate cu planul de demarcare a frontierei moldo-ucrainene pentru 2014. A fost elaborat un ghid practic privind patrularea în comun a frontierei și au fost realizate 248 patrulări comune în primele cinci luni ale anului. Moldova și Ucraina au convenit asupra creării unui punct comun de trecere a frontierei în Palanca, care va fi construit cu ajutorul UE.

În cadrul **Parteneriatului de Mobilitate** UE-Moldova, Moldova a înregistrat progrese bune în adaptarea și implementarea legislației ce ține de migrație și azil și în optimizarea sistemului de management al migrației. De o importanță semnificativă a fost elaborarea unei *Metodologii privind combaterea șederilor ilegale ale străinilor pe teritoriul Moldovei* (urmează să fie aprobată prin ordin ministerial în ianuarie 2015) și *Un Ghid al bunelor practici pentru poliție spre combaterea migrației ilegale* și s-a aprobat un *Plan de execuție pentru combaterea migrației ilegale din Moldova*. S-au mai înregistrat progrese și în rezolvarea migrației ilegale prin deschiderea a trei birouri regionale ale Departamentului pentru Migrație și Azil pentru combaterea șederilor ilegale ale străinilor.

Birourile noi ale Departamentului pentru Migrație și Azil au avut performanțe bune și o creștere în înregistrări. Acestea au fost înființate în zona de securitate transnistreană pentru a oferi servicii suplimentare de înregistrare străinilor care sosesc prin segmentul necontrolat al frontierei Moldovei. Prin intermediul acestor birouri, Departamentul pentru Migrație și Azil a

² Agenția europeană pentru gestionarea cooperării operaționale la frontierele externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (Frontex).

reușit să colecteze informații importante despre migrație care au contribuit la activitatea sa analitică, privind analiza riscurilor.

În luna septembrie a fost înființat un grup tehnic de analiză a riscurilor în domeniul **migrației și azilului**. Până la sfârșitul anului 2014 a fost pregătită prima metodologie de analiză a riscurilor și a fost actualizat raportul profilului migrațional extins pentru perioada 2008-2013. Departamentul pentru Migrație și Azil a realizat o analiză de expertiză a sistemului informațional privind migrația și azilul și aceasta a servit drept bază pentru pregătirea unei foi de parcurs ce urmează a fi aprobată.

Numărul persoanelor în căutare de azil în Moldova a crescut până la 50% comparativ cu anul precedent, dar acesta este în general controlabil (245 cereri în 2014). Marea majoritate a cererilor pentru azil depuse în 2014 a venit din Ucraina (134 cereri). Modificările la legea privind azilul au fost elaborate astfel încât să se alinieze la directivele UE din acest domeniu, însă acestea trebuiau prezentate spre adoptare parlamentului. În paralel s-au îmbunătățit condițiile pentru persoanele care caută azil și procedura de determinare a statutului de refugiat. Au fost imprimate mostre ale documentelor de călătorie pentru refugiați.

Au fost lansate aranjamentele inter-instituționale și procesul de testare a fost lansat în decembrie 2014, iar emiterea primelor documente de călătorie refugiaților și beneficiarilor de protecție subsidiară va avea loc în februarie 2015.

Legislația cu privire la asistența socială, ajutorul social și serviciile sociale a fost modificată cu scopul de a include în spectrul aplicabilității acesteia și străinii, apatrizii și beneficiarii de protecție internațională. În paralel, Moldova și-a consolidat politica comprehensivă de integrare prin aprobarea unui plan de execuție privind crearea unui sistem pentru integrarea străinilor.

Guvernul a inclus migrația în strategiile naționale de dezvoltare sub forma unei propuneri pentru un plan de acțiune privind reîntoarcerea și reintegrarea migranților din Moldova. Acest document a devenit și mai relevant odată cu schimbările legislației migrației din Rusia în 2013 și 2014, și respectiv cu reîntoarcerea a mii de emigranți moldoveni. Problema interdicției de intrare în Rusia pentru moldovenii care nu au respectat noua legislație privind migrația a devenit o problemă majoră pentru Guvernul Moldovei și ar putea avea implicații economice importante, deoarece remiterile din Rusia constituiau aproape 25% din PIB-ul Moldovei.

În aprilie a intrat în vigoare **regimul de călătorie fără vize** în statele din zona Schengen pentru cetățenii moldoveni care dețin pașapoarte biometrice. A fost adoptat și implementat un plan național de acțiune pentru a preveni și a combate abuzurile regimului fără vize. Până în septembrie peste 200.000 cetățeni moldoveni au călătorit fără vize în zona Schengen. Acordul actualizat de Facilitare a Vizelor a continuat să fie aplicat pentru deținătorii de pașapoarte non-biometrice.

În ceea ce privește lupta împotriva **traficului de ființe umane**, au fost dezvoltate proceduri operaționale standard conforme cu standardele UE și bunele practici. În iulie 2014 au fost aprobate instrucțiunile privind echipele comune de investigație de către un grup de lucru interdepartamental, compus din oficiali ai Procuraturii Generale din Moldova, ai Ministerului Afacerilor Interne, ai Serviciului Vamal și ai Centrului Național Anti-Corupție. În contextul implementării Convenției privind Acțiunile împotriva Traficului de Ființe Umane a Consiliului Europei, a fost aprobat un nou plan de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane (pentru anii 2014-2016). În ciuda eforturilor autorităților, Moldova a continuat să fie o țară-sursă pentru traficul de bărbați, femei și copii.

Moldova a eliminat răspunderea penală pentru consumul de droguri. Proporția infracțiunilor săvârșite în sfera utilizării substanțelor narcotice s-a redus și s-a accentuat tendința de recunoaștere a drogurilor noi.

Reforma Ministerului Afacerilor Interne și a organelor din subordinea lui (inclusiv poliția și poliția de frontieră) a fost în general una pozitivă. Totuși, nu s-au înregistrat progrese în reformarea și organizarea Trupelor de Carabinieri. De aceea, statutul, responsabilitățile și rolul carabinierilor în cadrul structurii reformate a Ministerului Afacerilor Interne au rămas neclarificate și continuă să se suprapună cu cele ale ofițerilor de poliție.

În ianuarie 2015 Moldova a semnat un memorandum de înțelegere privind consolidarea cooperării cu Europol, care prevede crearea unei linii de comunicații sigură. În luna mai, Moldova și Europol au finalizat acordul de cooperare operațională care a fost semnat în decembrie. Ratificarea acestui acord este așteptată cu interes.

În iunie Rețeaua Europeană de Instruire Judiciară (EJTN) a oferit statutul de observator Institutului Național al Justiției din Republica Moldova.

- **TRANSPORT, ENERGIE, MEDIU, SCHIMBARE CLIMATICĂ, SOCIETATE INFORMAȚIONALĂ, CERCETARE, DEZVOLTARE ȘI INOVAȚIE**

Un nou cod al **Transportului Rutier** a intrat în vigoare în luna septembrie. Noul cod a implementat cerințele de bază ale directivelor UE cu privire la accesul pe piața transporturilor rutiere, inclusiv licențierea companiilor din transportul rutier și a managerilor de transport. Agenția Națională a Transportului Rutier a fost reorganizată, în special preluând responsabilitatea de reglementare pentru vehiculele cu gabarit mare și obținând autonomie financiară și de gestiune. Acest fapt a făcut posibilă creșterea salariilor Agenției. Experții au raportat că numărul camioanelor supraîncărcate de pe drumurile Moldovei s-a redus datorită unei reglementări mai bune. Au continuat reparațiile pe drumurile naționale cu ajutorul împrumuturilor de la instituțiile financiare internaționale. Au fost reparați până în prezent 360 km de drum. Lucrările au fost deja finalizate pe trei secțiuni, cu o lungime totală de 147 km și au fost începute pe alte patru secțiuni cu o lungime totală de 121,6 km.

Deși **flota** Moldovei rămîne pe lista neagră a Memorandumului de înțelegere de la Paris cu privire la Controlul Statului Portului, schimbările legislative necesare și ale practicii operaționale au fost identificate cu susținerea asistenței tehnice a UE. Portul de la Giurgiulești a continuat să funcționeze în mod obișnuit în pofida unui litigiu cu privire la dreptul la proprietate și revendicări financiare.

Autoritățile **aviației** au lucrat spre implementarea Acordului UE-Moldova al Spațiului Aviatic Comun, utilizînd un program de trei ani de asistență tehnică din partea UE pentru susținerea transpunerii acquis-ului aviatic european. Cu toate acestea, procesul de implementare a încetinit din cauza problemelor de coordonare care au survenit de la schimbările efectuate în 2013 în Legea Aviației Civile, care a trecut Autoritatea Aviației Civile sub autoritatea politică a cabinetului Prim-ministrului și nu a Ministerului Transporturilor. În timp ce UE nu are o poziție strictă în privința instituției careia trebuie să i se subordoneze Autoritatea Aviației Civile, această nouă configurație din Moldova creează anumite probleme ce țin de coordonare.

În august, Moldova a făcut primii pași spre îmbunătățirea **securității ofertei energetice** prin

inaugurarea interconectorului de gaz Iași -Ungheni.

Guvernul Moldovei a continuat să se concentreze pe **integrarea pe piața unică europeană a energiei** și să rezolve dificultățile practice principale din sectorul energetic, în special securitatea ofertei energetice, acumularea datoriilor din energie și eficiența energetică scăzută. Parlamentul a aprobat modificările la legea energiei în luna martie și modificările la legea cu privire la gazul natural în iulie, asigurând astfel o transpunere completă a Pachetului Energetic Nr. 2 al UE și al regulamentelor și directivelor UE cu privire la oferta energetică. A fost organizată o evaluare a rezistenței la posibilele întreruperi ale alimentării cu gaz din Rusia, conform testelor de stres inițiate de către Comisia Europeană, și rezultatele au fost trimise către Secretariatul Comunității Energetice și către Comisia Europeană. Această evaluare a contribuit la raportul privind testarea stresului, publicat de către Comisia Europeană în octombrie.

A fost elaborată o nouă lege privind promovarea surselor **energiei regenerabile**, aceasta se găsește în ultima fază de adoptare în parlament. Aceasta are scopul de a stabili noi stimulenți pentru astfel de investiții. În continuare vor fi necesare legi secundare pentru ca noile mecanisme să fie complet funcționale. Privind **eficiența energetică**, Moldova a adoptat legi cu privire la etichetarea energetică și la design-ul ecologic al produselor energetice și a consolidat capacitatea administrativă a Agenției Eficienței Energetice și a Fondului Eficienței Energetice. Fondul Eficienței Energetice a lansat două cereri de propunere noi pentru proiecte privind eficiența energetică în sectorul privat și public, iar Moldova a devenit membru cu drepturi depline al Parteneriatului Est-European cu donatori multipli pentru Eficiența Energetică și Mediu, în cadrul căruia UE este un donator major. Ministerul Economiei implementează în prezent nouă proiecte pentru promovarea **dezvoltării durabile** în cadrul componentei Ecologizarea Economiei din programul țărilor parteneriatului estic.

Moldova a continuat să lucreze împreună cu Banca Mondială la restructurarea sistemului raional de încălzire și la lichidarea datoriilor la gaz în acest sector. Un pas important a fost făcut în luna mai prin adoptarea unei noi legislații privind încălzirea termică.

În decembrie Moldova a adoptat strategia privind **schimbarea climatică** și planul de acțiune pentru 2020. În luna ianuarie țara a trimis a treia comunicare națională la Convenția Cadru a Națiunilor Unite privind Schimbarea Climatică (UNFCCC) și a continuat prin publicarea unui studiu pentru a completa capitolul *Vulnerabilitate și Adaptabilitate* al celei de-a treia comunicări. Studiul s-a concentrat asupra impactului schimbărilor climatice asupra agriculturii Moldovei. De asemenea, a publicat mai multe broșuri de sensibilizare a publicului. Un proiect condus de PNUD a fost inițiat pentru susținerea stabilirii procesului de planificare a adaptării naționale a Moldovei, conform regulamentului UNFCCC, care se estimează că va fi finalizat în 2016. Consultanța experților UE a fost acordată cu succes prin intermediul proiectului regional Clima Est. Acesta a fost utilizat în special pentru consolidarea capacității factorilor de decizie de a contribui la Acordul Climateric din 2015 și de a dezvolta politici de temperare a efectelor.

În luna mai parlamentul a adoptat o lege cu privire la evaluarea impactului asupra mediului, transpunând Directiva UE privind evaluarea impactului asupra **mediului** a anumitor proiecte publice și private. Ministerul Mediului a aprobat o nouă strategie de alimentare cu apă și sanitație pentru anii 2014 - 2028 și o strategie de mediu pentru 2014-2023, stabilind planuri pentru dezvoltarea viitoare a sectorului. În acest an s-a elaborat și legea revizuită a protecției mediului, care reprezintă o lege cadru ce creează un mediu legislativ cuprinzător conform cerințelor UE. Procesul consultativ pentru propunerea legislativă se estimează că va fi lansat

la începutul anului 2015. În octombrie a fost aprobat un Plan Național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere cu UE. Proiectul Parteneriat Public-Privat Apa Nordului din Moldova are scopul de a crea un sistem regional integrat de alimentare cu apă în nordul Moldovei, ce să includă și mecanisme eficiente și de calitate pentru alimentarea cu apă și gestionarea apei menajere. Proiectul va fi realizat cu ajutorul Facilității de Investiții pentru Vecinătate.

Strategia Moldova Digitală 2020, care reprezintă strategia de dezvoltare a **societății informaționale** din țară, a fost implementată cu scopul de a asigura o dezvoltare sistematică și previzibilă, bazată pe principiile *Agendei Digitale pentru Europa*.

A fost adoptat un nou cod **pentru Știință și Inovații**. Unul dintre obiectivele principale a fost de a stimula inovația prin susținerea cercetării aplicate și prin încurajarea cooperării mai apropiate dintre sectoarele academic și cercetare. În luna mai Academia de Științe a Moldovei a organizat lansarea regională oficială a Programului 'Horizon 2020' la care au participat reprezentanții Parteneriatului Estic. În perioada pregătitoare, Academia de Științe, acționând în numele Guvernului, a elaborat cadrul instituțional necesar pentru ca instituțiile din Moldova să poată participa în mod efectiv la licitațiile și concursurile Horizon 2020. În luna iulie Moldova și UE au semnat un acord privind participarea Moldovei în programul 'Horizon 2020'. Moldova este prima țară din Parteneriatul Estic care s-a înregistrat în acest program.

Un acord de colaborare asupra criminalisticii **nucleare** a fost reînnoit în 2014 între Centrul Comun de Cercetare european (JRC) și Agenția Națională pentru Reglementarea Activităților Radiologice și Nucleare din Moldova. JRC a fost invitată de către Moldova să ofere asistență criminalistică într-un caz penal ce implica traficul cu substanțe radioactive.

- **PROMOVAREA LEGĂTURILOR ÎNTRE POPOARE, EDUCAȚIA ȘI SĂNĂTATEA**

Moldova a continuat **reforma educațională**, cu aprobarea și intrarea în vigoare a noului Cod Educațional și a strategiei sale privind dezvoltarea educației 2014-2020 (Educația 2020).

Cu toate acestea, lipsa personalului pedagogic calificat, ineficiența sectorului și adaptarea limitată la necesitățile pieței rămân printre preocupările majore.

A fost înființată Agenția Națională pentru Asigurarea Calității Educației Vocaționale și a fost selectat consiliul său interimar de coordonare. Guvernul a aprobat noul regulament în privința studiilor doctorale care este în conformitate cu procesul de la Bologna, aducând studiile doctorale sub responsabilitatea Ministerului Educației. Moldova a făcut oarecare eforturi financiare pentru a stimula cercetarea în instituțiile educaționale superioare, așadar acest demers ar putea pondera lipsa reformei, deoarece administrația și finanțarea cercetărilor mai sunt încă sub coordonarea centralizată la nivelul Academiei de Științe a Moldovei.

Un program de susținere bugetară a fost inițiat pentru **instruirea și educația vocațională**. Educația vocațională și instituțiile de instruire au fost destinate ca parte a activității de pregătire pentru dezvoltarea centrelor de excelență și reorganizarea rețelei educației vocaționale și a instruirii. Au fost dezvoltate noi standarde ocupaționale și a fost lansat un proiect pilot privind dubla specializare. Cu toate acestea, noua lege privind profesiile încă nu a fost aprobată de parlament.

Moldova a participat cu 18 proiecte în cadrul programului **Tempus**. În 2014 au fost selectați

314 studenți și cadre în cadrul parteneriatelor de mobilitate susținute de Erasmus Mundus, iar cinci studenți au fost selectați pentru a participa în cadrul unui program comun de master. O candidatură a fost selectată pentru finanțare în cadrul activităților Marie Skłodowska-Curie (MSCA) din cadrul programului 'Horizon 2020'. 47 școli din Moldova au participat în proiectul **eTwinning plus**.

Tinerii și organizațiile de tineret au beneficiat de programul **Erasmus +** astfel: 868 participanți în proiectele de mobilitate și 96 participanți în acțiunile pentru tineret și decidenți în domeniul politicilor de tineret.

În ianuarie Moldova a adoptat strategia națională Cultura 2020 pentru dezvoltarea **culturii**. Strategia și planul de acțiune pentru implementarea acesteia reprezintă pași importanți pentru modernizarea politicii culturale.

Moldova a inițiat implementarea strategiei naționale pentru **sănătatea publică** pentru intervalul 2014-2020. Indicatorii de sănătate s-au îmbunătățit ușor, Moldova înregistrând o reducere a ratei de deces ca urmare a bolilor și o creștere a speranței de viață la naștere. S-a continuat restructurarea serviciilor medicale: medicina primară este tot mai autonomă și spitalele sunt regionalizate, însă progresul a fost lent și au existat multe obstacole în special în privința spitalelor. Participarea sectorului privat în serviciile de sănătate s-a intensificat, în special în serviciile de diagnosticare. Cu toate acestea sistemul de sănătate din Moldova și serviciile publice de sănătate continuă să fie sub presiunea efectelor *exodului valorilor (brain drain)* a pensionării timpurii a personalului din unele sectoare și a problemelor ce țin de mobilitatea medicilor și a asistentelor medicale.

Infrastructura instituțiilor medicale s-a îmbunătățit considerabil. Noul bloc chirurgical de la Spitalul Clinic Republican din Chișinău este echipat cu cele mai avansate echipamente medicale. Alte 150 centre medicale din zonele rurale au fost renovate și echipate cu echipament medical.

A fost finalizată dezvoltarea unui sistem privind informarea despre aspectele ce țin de sănătatea de bază. Un program național pentru prevenirea și controlul bolilor cardiovasculare și un program național pentru nutriție pentru anii 2014-2020 a fost aprobat în luna septembrie. Legislația privind controlul tutunului și a alcoolului este în prezent revizuită, în combinație cu o implementare continuă a campaniilor de sensibilizare privind consumul de tutun și alcool. În luna iulie un pachet de legi anti-tutun aliniat la Convenția Cadru a OMS privind controlul tutunului a trecut de prima lectură în parlament.

Rata vaccinării generale este mare, însă a fost în descreștere și au fost observate variații regionale foarte mari. În Transnistria imunizarea și programele perinatale continuă să fie oferite ca parte a măsurilor de dezvoltare a încrederii dintre cele două maluri.

Acces la terapia antiretrovirală pentru HIV și tratarea pacienților cu tuberculoză s-a îmbunătățit. Legislația medicală a fost ajustată la directivele europene și capacitățile Agenției Naționale a Medicamentului și Echipamentului Medical au fost consolidate.

Moldova a continuat cooperarea tehnică cu Centrul European pentru Controlul și Prevenirea Maladiilor (ECDC) în cadrul proiectului regional finanțat de UE privind măsurile de pregătire pentru susținerea participării statelor PEV în activitățile ECDC. Moldova a numit un corespondent național pentru relațiile cu ECDC și acesta a fost transferat temporar la instituția respectivă. Moldova a participat activ la prima întâlnire a corespondenților naționali ai ECDC în luna mai 2014 și a mai participat la ateliere tehnice pe tema HIV/SIDA și bolile ce pot fi prevenite prin vaccinare, precum și la conferințe științifice europene anuale privind aplicarea intervențiilor epidemiologice.